

Nr 41

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1956/57 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Försvarets fonder

Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond

1:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 25, punkt 2, s. 11 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1956) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att 2 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

2:o) **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 11—13) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

1947—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/56 anvisat sammanlagt 9 410 000 kronor, varav 1 500 000 kronor för budgetåret 1955/56.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1955 års statsverksproposition beslöt riksdagen att nya lokaler skulle få anordnas för forskningsanstalten inom kvarteret Garnisonen i Stockholm för en totalkostnad av 3 500 000 kronor. Dessa utrymmen avsågos främst såsom ersättning för forskningsanstaltens nuvarande olämpliga lokaler inom Svea artilleriregementes förutvarande etablissement och vid Frösunda.

Fortifikationsförvaltningen har anmält att det vid den förutsatta planeringen av de nya lokalerna visat sig mer rationellt och på längre sikt mer ekonomiskt att dimensionera vissa utrymmen m. m. med hänsyn till en fortsatt ytterligare utbyggnad. Kostnaderna för den planerade första byggnadsetappen beräknas därvid komma att uppgå till 7 500 000 kronor.

Med hänsyn till omfattningen av de lokalbehov som för närvarande föreligger för forskningsanstalten finner departementschefen i likhet med fortifikationsförvaltningen det önskvärt att de nu planerade lokalerna utformas så, att de senare kan anslutas till en ytterligare byggnadsetapp. Departementschefen tillstyrker därför fortifikationsförvaltningens förslag och hemställer att nya lokaler får anordnas inom kvarteret Garnisonen för en totalkostnad av 7 500 000 kronor.

Då för innevarande budgetår 1 500 000 kronor anvisats för ifrågavarande ändamål erfordras ytterligare ett belopp av 6 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor för budgetåret 1956/57. Departementschefen föreslår att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Utskottet. 1955 års riksdag beslöt, att nya lokaler finge anordnas för försvarets forskningsanstalt inom kvarteret Garnisonen i Stockholm för en totalkostnad av 3 500 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1955/56 1 500 000 kronor i anslagsmedel för att påbörja uppförandet av lokalerna. Enligt nu föreliggande förslag har departementschefen med hänsyn till önskvärdheten av att lokalerna utformas så, att de kunna anslutas till en ytterligare byggnadsetapp räknat med en totalkostnad av 7 500 000 kronor. Utskottet anser sig böra tillstyrka departementschefens förslag i denna del och har ej heller något att erinra mot att för ifrågavarande byggnadsarbeten för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

3:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 14), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

4:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 14), innebärande en anslagshöjning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

5:o) **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 15), innebärande en anslagshöjning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

6:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 15) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

1952—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1952/56 anvisat sammanlagt 20 000 000 kronor, varav 6 000 000 kronor för budgetåret 1955/56.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår måtte anvisas 12 200 000 kronor.

Departementschefen kan med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar icke tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 4 000 000 kronor.

Utskottet finner sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, som innebär en anslagsminskning av 2 000 000 kronor, och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Förråd för armén* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

7:o) **Vissa byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 16 och 17) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1955 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/56 anvisat 7 040 000 kronor, varav 2 200 000 kronor för budgetåret 1955/56. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att det icke är möjligt att i annat än mycket begränsad omfattning tillgodose de investeringsbehov, som redovisas under förevarande anslagsrubrik. Departementschefen kan därför icke förorda att högre belopp än 1 900 000 kronor anvisas för utförande av de mest angelägna objekten. Anslagsminskningen utgör 300 000 kronor.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor.

Marinens delfond

8:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 18), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

9:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 18 och 19), innebärande en anslagshöjning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

10:o) **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 19), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

11:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 19 och 20), innebärande en anslagsminskning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

12:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 20 och 21) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas beslöt riksdagen att örlogsbasen skulle flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsstationen, med undantag för de delar som ägde direkt anknytning till örlogsvarvet, skulle förläggas till Berga. Förevarande anslag avses för de byggnadsarbeten på Berga som erfordras i samband med nämnda utflyttning.

Vid anmälan av förenämnda proposition anförde departementschefen att det icke var möjligt att taga ställning till det av örlogsbasutredningen föreslagna utbyggnadsprogrammet för örlogsstationen vid Berga. Departementschefen förklarade vidare att en översyn borde företagas rörande behovet av byggnadsåtgärder därstädes, varvid möjligheterna av en begränsning av byggnadsprogrammet borde undersökas. Sedermera har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen överse behovet av byggnadsåtgärder vid Berga och till Kungl. Maj:t inkomma med härav föranlett förslag.

I anslutning till beslut av Kungl. Maj:t den 11 september 1953 att kasern II på Skeppsholmen fick upplåtas till byggnadsstyrelsen för konsthögskolans räkning har det blivit nödvändigt att, som ersättning för nämnda kasern, vid Berga uppföra några av de byggnader, som örlogsbasutredningen beräknat erforderliga i samband med utflyttningen av örlogsbasen. Sålunda har 1954 och 1955 års riksdagar under anslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen anvisat sammanlagt 4 200 000 kronor för uppförande av två kaserner, sjukhus, skolbyggnad, värmecentral m. m. vid Berga.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår anmäler fortifikationsförvaltningen att chefen för marinen framlagt ett på utredningar inom marinledningen grundat förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden vid Berga. Kostnaderna enligt förslaget uppgår till sammanlagt 13 700 000 kronor, fördelade på sju år. För budgetåret 1956/57 föreslås att 2 200 000 kronor anvisas för följande byggnadsföretag, nämligen gymnastikbyggnad med simhall (etapp 1), proviantförråd samt maskinskola (etapp 1). Det av chefen för marinen framlagda förslaget har ännu icke hunnit i detalj granskas av fortifikationsförvaltningen. Ämbetsverket hemställer emellertid i enlighet med marinchefens förslag att 2 200 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 450 000 kronor för de mest angelägna arbetena.

Utskottet erinrar om att Stockholms örlogsstation enligt beslut av 1953 års riksdag skall, med undantag för de delar som äga direkt anknytning till Stockholms örlogsvarv, förläggas till Berga. De av departementschefen under förevarande anslag äskade medlen avses för fortsatt utbyggnad vid Berga. Utskottet, som under punkt 31 i det följande yttrar sig över väckta motioner rörande utbyggnaden av den planerade varvsanläggningen på Muskö m. m., anser sig böra tillstyrka den under förevarande punkt äskade medelsanvisningen och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

13:o) **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 21 och 22) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—55 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/56 anvisat sammanlagt 11 400 000 kronor, varav 5 200 000 kronor för budgetåret 1955/56. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition har vidare till nu förevarande anslag överförts den 30 juni 1953 förefintlig behållning på anslagen Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Modernisering av vissa anläggningar vid marinen samt Bostadsbyggnader vid marinen. Medelsanvisningen på sistnämnda tre anslag uppgår till sammanlagt 4 275 000 kronor.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till (11 400 000 + 350 000 + 4 275 000 =) 16 025 000 kronor.

Av de medel som anvisats under förevarande anslag för budgetåren 1954/55 och 1955/56 har, såsom framgår av det föregående, 4 200 000 kronor avsetts för vissa arbeten vid Berga.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att 2 700 000 kronor anvisas för budgetåret 1956/57.

Departementschefen framhåller, att det icke är möjligt att tillgodose de anmälda investeringsbehoven annat än i mycket begränsad omfattning. För nästa budgetår kan departementschefen därför icke tillstyrka att anslaget uppföres med högre belopp än 400 000 kronor att användas för de nödvändigaste arbetena.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Flygvapnets delfond

14:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 22 och 23), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

15:o) *Vissa flygfältsarbeten m. m.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 23 och 24) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1956 angiven omfattning, dels ock till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

1947—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/56 anvisat sammanlagt 151 900 000 kronor, varav 30 000 000 kronor för budgetåret 1955/56. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1952/53 anvisat 1 250 000 kronor. Vidare har riksdagen medgivit att flygfältsarbeten i viss utsträckning må igångsättas utöver beloppet av anvisade medel.

I medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlade flygförvaltningen en ny flygfältsplan, 1953 års flygfältsplan, för vilken närmare redogjorts i 1954 års statsverksproposition. Såsom framgår av nämnda proposition beräknades kostnaderna för att genomföra flygfältsplanen till 185 000 000 kronor. Av de medel som anvisats under förevarande anslag för budgetåren 1954/56 har cirka 54 000 000 kronor avsetts för arbeten enligt planen. Återstående medelsbehov för att genomföra flygfältsplanen uppgår således till i runt tal 130 000 000 kronor.

De arbeten enligt *1953 års flygfältsplan*, som ämbetsverket beräknar kunna igångsätta under budgetåret 1956/57, utgöres av utbyggnad och förlängning av startbanor vid vissa flottilj- och krigsflygfält, utvidgning av uppställningsplattor, utbyggnad av flygplanvägar, spridda uppställningsplatser, skydd för flygplan, fordonsvägar och drivmedelscisterner samt utförande av vissa maskeringsåtgärder. Kostnaderna för dessa arbeten uppgår, tillsammans med kostnaderna för att slutföra under innevarande budgetår påbörjade arbeten, till 45 300 000 kronor. För att täcka dessa kostnader erfordras under budgetåret 1956/57 ett belopp av 39 500 000 kronor.

Såsom framgår av 1955 års statsverksproposition anmälde flygförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1955/56 att en plan upprättats rörande modernisering av *bomb- och skjutplatser*. Kostnaderna för i planen ingående arbeten beräknas därvid till 1 250 000 kronor. Flygförvaltningen anmäler nu att inträffade flyghaverier nödvändiggjort en utökning av planen med vissa arbeten och att kostnaderna för att genomföra densamma därför ökat och nu beräknas uppgå till 1 650 000 kronor. Av de medel som anvisats under förevarande anslag för budgetåren 1954/56 har sammanlagt 750 000 kronor avsetts för här ifrågakvarande ändamål. Återstående

medelsbehov utgör sålunda 900 000 kronor. Härav erfordras 200 000 kronor för nästa budgetår.

Flygförvaltningen hemställer sålunda att för budgetåret 1956/57 anvisas 39 500 000 kronor för arbeten enligt 1953 års flygfältsplan och 200 000 kronor för utbyggnad av bomb- och skjutplatser eller sammanlagt 39 700 000 kronor. Vidare hemställer ämbetsverket att arbeten enligt flygfältsplanen får igångsättas för en kostnad av 6 000 000 kronor utöver anvisade medel.

Vid anmälan av denna punkt i 1955 års statsverksproposition framhöll departementschefen angelägenheten av de arbeten, om vilka här är fråga. I och för sig vore det därför önskvärt att för budgetåret 1956/57 anvisades ett anslag av ungefär samma storlek som för innevarande budgetår. En viss eftersläpning av byggnadskvot i förhållande till anslagsmedel har emellertid uppkommit beträffande bland annat här ifrågavarande arbeten. Då vidare det ekonomiska läget nödvändiggör en fortsatt stark begränsning av försvarets byggnadskvot anser departementschefen sig icke kunna föreslå att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 18 000 000 kronor. Anslagsminskningen utgör 12 000 000 kronor. Kungl. Maj:t bör liksom tidigare beredas möjlighet medgiva att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 3 000 000 kronor. Det förutsattes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet finner sig på av departementschefen anförda skäl böra godtaga den äskade medelsanvisningen, som innebär en anslagsminskning av 12 000 000 kronor.

Såsom departementschefen föreslagit bör åt Kungl. Maj:t liksom tidigare beredas möjlighet medgiva, att flygfältsarbeten få igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet. Utskottet har icke något att erinra mot att kostnadsramen härför för nästa budgetår fastställs till 3 000 000 kronor. I enlighet med vad departementschefen förutsatt bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1956 angiven omfattning;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

16:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 24 och 25), innebärande en anslagshöjning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

17:o) *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 25), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

18:o) *Anläggningar för el- och teleutrustning*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 25—27), att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Under förevarande anslagsrubrik har flygförvaltningen gjort framställning om medel för sådana el- och teletekniska anläggningsarbeten, vartill medel hittills tillskjutits från anslagen Flygfältsbelysning m. m., Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet och Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.

Ämbetsverket hemställer att anslaget för budgetåret 1956/57 uppföres med 3 200 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att de arbeten, som redovisas under förevarande anslag, är av hög angelägenhetsgrad och utgör såvitt de avser anläggningar för flygfältsbelysning och för radio- och radarutrustning en nödvändig förutsättning för flygtjänstens bedrivande. Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor.

Outnyttjade medel på anslaget Flygfältsbelysning m. m. bör vid utgången av innevarande budgetår överföras till förevarande anslag.

Utskottet tillstyrker, att medel för ifrågavarande ändamål anvisas under särskild anslagsrubrik. Mot den härför äskade medelsanvisningen har utskottet icke något att erinra liksom ej heller mot att outnyttjade medel i enlighet med departementschefens förslag överföras till förevarande anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anläggningar för el- och teleutrustning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

19:o) *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 22, s. 27 och 28) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1955 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/56 anvisat sammanlagt 10 400 000 kronor, varav 2 400 000 kronor för budgetåret 1955/56. Härjämte har riksdagen för budgetåren 1949/53 till Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation anvisat sammanlagt 10 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition har den 30 juni 1953 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförs till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till 21 100 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i enlighet med chefens för flygvapnet förslag att 13 500 000 kronor anvisas för budgetåret 1956/57.

Departementschefen framhåller, att det icke heller för flygvapnets del är möjligt att annat än i mycket begränsad omfattning tillgodose de betydande investeringsbehov som här föreligger. Departementschefen föreslår att för utförande av de mest angelägna arbetena anvisas 1 000 000 kronor.

Utskottet finner sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, som innebär en anslagsminskning av 1 400 000 kronor, och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Befästningars delfond

20:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, s. 28 och 29) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

1948—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/56 anvisat sammanlagt 32 500 000 kronor, varav 4 000 000 kronor för budgetåret 1955/56. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar. Kostnaderna för dessa beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsåskanden för budgetåret 1955/56 till sammanlagt 47 900 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 14 000 000 kronor, varav 4 000 000 kronor avses för påbörjande av ytterligare en anläggning.

Departementschefen, som anser sig icke kunna tillstyrka att byggnadsprogrammet ytterligare utökas, föreslår att för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar.

Utskottet tillstyrker, att 3 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

21:o) **Berghangarer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 29 och 30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 7 400 000 kronor.

1949—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/56 anvisat sammanlagt 69 700 000 kronor, varav 13 700 000 kronor för budgetåret 1955/56. Anslagsmedlen avses för berghangarer vid fem flygflottiljer. Kostnaderna för berghangarerna beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1955/56 till 69 700 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1955/56 beräknade fortifikationsförvaltningen återstående kostnader för att färdigställa de fem berghangarerna till 13 700 000 kronor. Såsom framgår av vad som anfördes vid anmälan av denna punkt i 1955 års statsverksproposition anmälde emellertid fortifikationsförvaltningen senare under hand att anläggningarna kunde bli dyrare än vad som angivits i äskandena. Ämbetsverket framhöll därvid att svårigheter förelåg att med säkerhet beräkna de slutliga kostnaderna beroende bland annat på anläggningarnas storlek.

För nästa budgetår erfordras enligt fortifikationsförvaltningens beräkningar ytterligare ett belopp av 16 500 000 kronor, varav 7 400 000 kronor för budgetåret 1956/57, för att färdigställa hangarerna. Departementschefen föreslår att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Den föreslagna moderniseringen av två äldre berghangarer kan departementschefen alltjämt icke tillstyrka.

Utskottet finner sig böra tillstyrka, att arbetena komma till utförande i av departementschefen föreslagen omfattning och har icke något att erinra mot den äskade medelsanvisningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 7 400 000 kronor.

22:o) **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 30 och 31) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

1948—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/56 anvisat sammanlagt 40 400 000 kronor, varav 3 500 000 kronor för budgetåret 1955/56.

Fortifikationsförvaltningen anmäler, att för att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras 6 237 000 kronor, varav 3 550 000 kronor för budgetåret 1956/57, samt härutöver 9 450 000 kronor för utförande av ytterligare ett antal anläggningar m. m., som kostnadsberäknats till sammanlagt 20 600 000 kronor.

Departementschefen föreslår för nästa budgetår oförändrat anslag, 3 500 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Beträffande anslagets användning biträder utskottet vad departementschefen härutinnan föreslagit. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

23:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 31 och 32) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 4 300 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade medel uppgår till 46 100 000 kronor.

Medlen avses för tre större centrala ammunitionsförråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av dessa förråd samt för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov. Kostnaderna härför har beräknats till 50 693 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen anmäler, att 8 853 000 kronor erfordras, varav 4 180 000 kronor för budgetåret 1956/57, för byggnadsprogrammets fullföljande.

Fortifikationsförvaltningen hemställer vidare för nästa budgetår om medel för utförande av ytterligare ett antal anläggningar m. m. — anmälda även i föregående års äskande — för en beräknad totalkostnad av 72 200 000 kronor. Härav avses 44 800 000 kronor för fyra nya centralförråd, 8 500 000 kronor för ett större och två mindre bergförråd, 13 000 000 kronor för friliggande förråd samt återstoden, 5 900 000 kronor, för modernisering av vissa äldre förråd. För budgetåret 1956/57 erfordras för ifrågavarande nya objekt 8 320 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas (4 180 000 + 8 320 000 =) 12 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 4 300 000 kronor, vilket innebär en minskning av anslaget med 200 000 kronor. Anslaget bör enligt departementschefen användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen, vilken bör avses för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 4 300 000 kronor.

24:o) **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 33 och 34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Riksdagen har för detta ändamål för budgetåren 1954/56 anvisat sammanlagt 2 000 000 kronor, varav 1 400 000 kronor för budgetåret 1955/56. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för ett artilleriammunitions- och torpedförråd i berg, personalbostäder vid ett annat dylikt förråd samt för friliggande ammunitionsförråd. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskanden för budgetåret 1955/56 till 2 410 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för nämnda anläggningar enligt prisläget den 1 april 1955 beräknas till 2 725 000 kronor. Därvid har en uppräknig av kostnaderna skett med 315 000 kronor på grund av vissa på byggnadsmarknaden inträffade förhållanden. — För att fullfölja ifrågavarande arbeten erfordras således (2 725 000 — 2 410 000 =) 315 000 kronor, varav 15 000 kronor för budgetåret 1956/57.

För vissa nya objekt, däribland nybyggnad av bergförråd, beräknar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår 8 810 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas sammanlagt 8 825 000 kronor.

Departementschefen anser sig med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar icke kunna tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 600 000 kronor. Anslagsmedlen bör enligt departementschefen användas för att påbörja ett nytt bergförråd, kostnadsberäknat till totalt 2 600 000 kronor.

Utskottet. Med hänsyn till nödvändigheten av att begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar finner utskottet sig i likhet med departementschefen icke böra tillstyrka högre anslagsbelopp än 600 000 kronor, att användas i enlighet med departementschefens förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

25:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 34 och 35) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor.

1950—1955 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/56 anvisat sammanlagt 24 200 000 kronor, varav 2 000 000 kronor för budgetåret 1955/56. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 635 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55. Slutligen har av ett äldre anslag kunnat utnyttjas 1 021 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (24 200 000 + 972 000 + 635 000 + 1 021 000 =) 26 828 000 kronor. Härav har 17 492 000 kronor avsetts för marinens och 9 336 000 kronor för flygvapnets anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaden för anläggningar som färdigställda eller påbörjats med anlåtande av sålunda disponibla medel enligt prisläget den 1 juli 1955 uppgår till 30 030 000 kronor. Även beträffande här ifrågavarande arbeten har fortifikationsförvaltningen företagit en uppräknig av kostnaderna på grund av vissa på arbetsmarknaden inträffade förhållanden. Uppräkningen utgör 3 002 000 kronor. För att slutföra de objekt, som ännu icke färdigställda, erfordras (30 030 000 — 26 828 000 =) 3 202 000 kronor, varav 2 000 000 kronor för budgetåret 1956/57.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag om anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. Arbetena, som anmälts jämväl i äskandena för budgetåret 1955/56, kostnadsberäknas till 31 190 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1955. För ifrågavarande nya objekt erfordras för budgetåret 1956/57 12 000 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således (2 000 000 + 12 000 000 =) 14 000 000 kronor.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att högre anslag anvisas för nästa budgetår än 1 250 000 kronor. Anslaget bör enligt departementschefen främst användas för att slutföra redan påbörjade objekt.

Utskottet. Såsom utskottet vid sin behandling av motsvarande anslag föregående år uttalade, är det i hög grad önskvärt, att ifrågavarande anläggningar färdigställas i om möjligt samma takt som radarmaterielen levereras. Med hänsyn emellertid till investeringsläget anser utskottet sig icke

böra frågå Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, vilket innebär en anslagsminskning av 750 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor.

26:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30, s. 35 och 36) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

För ändamålet hittills anvisade medel uppgår till 31 264 000 kronor, avsedda för tolv kustartilleribatterier jämte vissa andra arbeten. Totalkostnaderna härför beräknas nu till 40 500 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen 17 000 000 kronor, varav 6 000 000 kronor för byggnadsprogrammets fullföljande och 11 000 000 kronor för vissa nya objekt, totalkostnadsberäknade till 62 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för detta ändamål anvisas 3 000 000 kronor, innebärande av minskning med 3 000 000 kronor. Anslaget bör enligt departementschefen användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet, som anser sig bära tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under förevarande punkt, har icke något att erinra mot vad departementschefen anfört i fråga om anslagets användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

27:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 36 och 37) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till 24 090 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av stridslednings- och luftbevakningsorganisationen i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlagd plan, vars genomförande enligt prisläget den 1 april 1954 beräknades kosta 46 542 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för genomförande av nämnda plan beräknas till 51 750 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1955. Härvid har en upp-

räkning av kostnaderna skett med 5 208 000 kronor på grund av vissa på arbetsmarknaden inträffade förhållanden. För att fullfölja utbyggnadsplanen erfordras (51 750 000 — 24 090 000 =) 27 660 000 kronor. Härav bör enligt fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1956/57 anvisas 11 300 000 kronor, varav 1 679 000 kronor för att slutföra påbörjade arbeten och återstoden för nya objekt.

Fortifikationsförvaltningen hemställer sålunda att för nästa budgetår anvisas 11 300 000 kronor.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 2 200 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten enligt den föreliggande utbyggnadsplanen.

Utskottet finner sig böra tillstyrka, att utbyggnaden av luftbevakningslokaler m. m. får fortsättas enligt departementschefens förslag. Mot den för nästa budgetår äskade medelsanvisningen, som innebär en anslagshöjning av 200 000 kronor, har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

28:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 37 och 38) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 6 600 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till 24 540 000 kronor. Medlen avses för följande anläggningar i berg, nämligen tygmaterieförråd och tygverkstad för Bodens tygstation, tygverkstad för Göteborgs garnison, tygverkstad för Norrlands trängregemente m. fl. förband, tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation, tre centrala tygmaterieförråd, optisk verkstad för Stockholms tygstation samt utrymmen för lagring av torrbatterier. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1955/56 till 29 850 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för här ifrågavarande objekt uppräknats med sammanlagt 3 700 000 kronor på grund av vissa på arbetsmarknaden inträffade förhållanden. Ämbetsverket anmäler vidare att ökade kostnader för vissa av anläggningarna uppkommit på grund av ökade krav på skyddsanordningar mot moderna anfallsvapen, ökat elkraftbehov, bergets beskaffenhet m. m. Dessa kostnadsökningar har av ämbetsverket beräknats till sammanlagt 4 400 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen beräknar sålunda kostnaderna för här ifrågavarande anläggningar till (29 850 000 + 3 700 000 + 4 400 000 =) 37 950 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1955. För

fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras (37 950 000 — 24 540 000 =) 13 410 000 kronor, varav 7 300 000 kronor för budgetåret 1956/57.

Fortifikationsförvaltningen hemställer vidare för nästa budgetår om medel för utförande av vissa nya objekt för en beräknad totalkostnad av 26 700 000 kronor. För budgetåret 1956/57 erfordras för ifrågavarande nya objekt 6 200 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således under förevarande anslagsrubrik (7 300 000 + 6 200 000 =) 13 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 600 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 400 000 kronor. Anslagsmedlen bör enligt departementschefen användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet. Vid sin behandling av motsvarande anslag föregående år framhöll utskottet angelägenheten av att den dyrbara och värdefulla materiel, varom här är fråga, förses med uppställningsplatser för att kunna på ett ändamålsenligt sätt utnyttjas och skyddas. I nuvarande investeringsläge finner utskottet sig emellertid böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, vilket innebär en anslagsminskning av 400 000 kronor. Medlen torde, på sätt departementschefen föreslagit, böra användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 6 600 000 kronor.

29:o) **Utvidgning av flygverkstad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, s. 38 och 39) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade medel uppgår till 4 500 000 kronor.

I medelsäskandena för innevarande budgetår angav fortifikationsförvaltningen totalkostnaden för ifrågavarande arbeten till 4 500 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna uppräknats med 500 000 kronor på grund av vissa på arbetsmarknaden inträffade förhållanden. Fortifikationsförvaltningen beräknar sålunda kostnaderna för ifrågavarande arbeten till (4 500 000 + 500 000 =) 5 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1955. För att slutföra arbetena erfordras således 500 000 kronor, varav 300 000 kronor för budgetåret 1956/57. Fortifikationsförvaltningen hemställer att sistnämnda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår, att 300 000 kronor anvisas för detta ändamål.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, som överensstämmer med fortifikationsförvaltningens hemställan.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Utvidgning av flygverkstad* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

30:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34, s. 39 och 40) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår till 47 795 000 kronor.

Kostnaderna för genomförandet av en av överbefälhavaren i samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1955/56 till 81 500 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna enligt planen ökat med 3 990 000 kronor för ytterligare utrymmen för telekommunikationer, med 300 000 kronor för vissa tidigare icke beräknade teletekniska installationer och med 400 000 kronor för tjänstebostäder vid en av anläggningarna. Vidare anmäler fortifikationsförvaltningen att överbefälhavaren anmodat ämbetsverket att låta inreda utrymmen i två ammunitionsförråd till permanenta uppehållsplatser för militära staber. För inredningen erfordras enligt fortifikationsförvaltningen icke någon uppräknig av kostnaderna enligt planen. Däremot bör medel beräknas i planen för att ersätta de ianspråktagna ammunitionsförråden med nya sådana förråd. Kostnaderna härför beräknas till 2 150 000 kronor. Genom att en av de i planen upptagna anläggningarna kunnat senareläggas har emellertid kostnaderna kunnat minskas med 2 676 000 kronor. På grund av vissa på arbetsmarknaden inträffade förhållanden har slutligen en uppräknig företagits av kostnaderna för de i planen upptagna objekten med sammanlagt 10 036 000 kronor. Kostnaderna för att genomföra planen beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till 95 700 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1955. — För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras således ytterligare (95 700 000 — 47 795 000 =) 47 905 000 kronor.

För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1956/57 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 14 000 000 kronor, varav för försvarets del 8 900 000 kronor, för civilförsvarsstyrelsens del 1 340 000 kronor, för övriga statliga myndigheter vilka avses erhålla utrymmen i de gemensamma uppehållsplatserna 760 000 kronor samt för vissa gemensamma anordningar 3 000 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att enligt de principer, som fastställts vid

1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergrum gemensamma för militära och civila myndigheter tillämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågavarande uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel som för motsvarande ändamål tidigare använts på andra fonder har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

För budgetåret 1956/57 erfordras en väsentligt ökad medelstildelning för de anläggningar, som är under utförande. Departementschefen föreslår därför att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 000 000 kronor. Av anslagsbeloppet bör enligt departementschefen omkring 4 000 000 kronor avses för militära ändamål, medan återstoden förutsättes skola fördelas mellan ifrågakommande civila ändamål.

Utskottet. De anläggningar, om vilka här är fråga, äro särskilt betydelsefulla ur det totala försvarets synpunkt. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag höjes med 3 000 000 kronor. Medelsanvisningen synes lämpligen böra fördelas på sätt departementschefen förordat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

31:o **Flyttning av Stockholms örlogsbas.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 40 och 41) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herr *Carl Albert Anderson* väckt motion (I: 174), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta hemställa hos Kungl. Maj:t om utarbetande av och framläggande i särskild proposition av definitiv utbyggnad av muskövarvet jämte de äskanden, vartill ett påbörjande av första byggnadsetappen kan föranleda, samt om tillsättande av en utredning med uppgift att — efter hörande av berörda intressenter — avgiva förslag om frilagda områdens, byggnaders och anläggningars användning,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hedqvist m. fl.* väckt motion (II: 337), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en plan till 1957 års riksdag i fråga om Stockholms örlogsvarvs utflyttning till Stockholms södra skärgård.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvarvet skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954 års statsverksproposition anvisat 500 000 kronor under förevarande anslag.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår att 20 000 000 kronor anvisas för arbeten på Muskö för utflyttningen av örlogsvarvet.

Chefen för marinen (skr. 2/11 1955) anför att den nyligen avslutade krigsövningen för marinen kraftigt bestyrkt behovet av att Stockholms örlogsvarv snarast utflyttas till Muskö i enlighet med riksdagens principbeslut. Avsaknaden av en väl skyddad med varvsresurser utrustad krigsreparationsanstalt i nära anslutning till operationsbasen framstod under övningen såsom allvarlig. Någon möjlighet att repliera på i dagens läge befintliga varv, varav de närmast belägna finns i Stockholm, torde icke föreligga i krig. Stor sannolikhet föreligger enligt marinchefen för att dessa slås ut i ett tidigt skede av kriget. Den långa förflyttningen speciellt för skadade fartyg till och från Stockholm är uppenbart riskfylld. Chefen för marinen understryker vikten av att medel för nästa budgetår i erforderlig utsträckning anvisas för utflyttningen av örlogsvarvet.

Departementschefen framhåller, att såsom framgår av marinchefens skrivelse det ur försvarssynpunkt är mycket angeläget att örlogsvarvet snarast utflyttas från Stockholm. I jämförelse med övriga aktuella byggnadsföretag för försvaret är detta projekt särpräglad, så till vida att ytterst värdefulla områden inom Stockholm genom utflyttningen frigöres för andra ändamål. Med hänsyn till projektets storleksordning har det emellertid icke varit möjligt att inrymma detsamma inom den starkt begränsade byggnadskvot, som de senaste åren kunnat avses för försvaret. Det torde enligt departementschefen icke heller framdeles vara möjligt att genomföra projektet så länge nuvarande restriktioner i fråga om de statliga investeringarna måste bibehållas. Emellertid är det av betydelse att planläggningen av arbetena med örlogsvarvets utflyttning kan fortgå. Departementschefen föreslår därför att för detta ändamål anvisas 200 000 kronor under förevarande anslagsrubrik för nästa budgetår.

Utskottet. Enligt beslut av 1953 års riksdag skall Stockholms örlogsbas flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsstationen med vissa undantag skulle förläggas till Berga och örlogsvarvet till Muskö. Under punkten 12 i det föregående har utskottet tillstyrkt anvisande av medel för vissa byggnadsarbeten, som erfordras i samband med örlogsstationens utflyttning.

Det under nu förevarande punkt anmälda anslagsäskandet avser örlogsvarvets förflyttning. Totalkostnaden för Musköanläggningen beräknades vid 1953 års riksdag till 275 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953. Kostnaderna ha emellertid sedermera avsevärt ökat. I nämnda belopp har

upplagits en summa av 30 200 000 kronor, beräknad efter prisläget den 1 april 1954, för vissa av de i varvsanläggningen ingående dockanläggningsarna. För dessa arbeten har riksdagen till och med budgetåret 1955/56 anvisat tillhoppa 26 110 000 kronor, varför återstår att anvisa 4 090 000 kronor enligt nyssnämnda prisläge. I enlighet med vad som anfördes i föregående års anslagsäskanden bör enligt fortifikationsförvaltningen den återstående delen av den då beräknade totalkostnadsramen, 238 200 000 kronor, fortfarande tills vidare läggas till grund för beräkningen av kommande medelsäskanden.

Med hänsyn till investeringsläget anser departementschefen sig icke kunna tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 200 000 kronor, vilket belopp är avsett för fortsatt planläggningsarbete. Departementschefen framhåller samtidigt, att det icke heller framdeles torde vara möjligt att genomföra projektet, så länge nuvarande restriktioner i fråga om de statliga investeringarna måste bibehållas.

Utskottet vill erinra om att chefen för marinen och fortifikationsförvaltningen i samråd år 1954 uppgjort en preliminär plan för utbyggnad av Musköbasen. Utskottet, som delar departementschefens uppfattning om angelägenheten av att örlogsvarvet snarast utflyttas från Stockholm, anser det ur skilda synpunkter vara av största vikt, att en plan för anläggningsarbetenas fortsatta bedrivande fastställs av statsmakterna. I samband därmed bör beslut fattas om en någorlunda fast fixerad årlig medelstilldelning, så beräknad att arbetena kunna utföras på ett ur byggnadsteknisk och ekonomisk synpunkt lämpligt sätt. En dylik plan är av betydelse icke endast ur försvarets synpunkt. Genom utflyttningen friläggas nämligen betydande områden och byggnader å Galärvarvet och Skeppsholmen. Genom utflyttningen av Stockholms örlogsstation friläggas övriga områden och byggnader å Skepps- och Kastellholmarna. Först genom fastställande av en plan för utflyttningen blir det möjligt för Stockholms stad att i god tid överblicka marktillgång m. m. vid planeringen av stadens mark- och byggnadsfrågor. Då det här är fråga om synnerligen värdefulla områden, ligger det i sakens natur, att deras användning på längre sikt bör övervägas med största omsorg. Vid behandlingen år 1953 av utflyttningen av Stockholms örlogsbas förutsatte departementschefen även, att en grundlig och allsidig utredning angående den framtida användningen av nu ifrågavarande områden skulle komma till stånd och att denna bleve förenad med förhandlingar med Stockholms stad och andra intressenter.

Även ur andra än i det föregående angivna aspekter är det enligt utskottets mening angeläget, att denna fråga löses så snart som möjligt. Om utbyggnaden av Muskövarvet ytterligare fördröjes, kommer detta att medföra, att man med hänsyn till stridsfartygens servicebehov och Galärvarvets stridsberedskap ej längre kan uppskjuta frågan om nybyggnader och moderniseringar, varför stora medelsbehov för detta ändamål komma att göra sig gällande. Det bör vidare beaktas, vilket tidigare gång på gång understrukits, att varvets läge mitt i staden är förenat med allvarliga nackdelar ur såväl militär som civil synpunkt.

Det har framhållits och kan måhända övervägas, huruvida icke, då det gäller ett investeringsföretag av den storlek och den särpräglade art, varom här är fråga, det ur anslags- och redovisningssynpunkt vore motiverat, att detsamma behandlades helt fristående från försvarets övriga investeringsarbeten.

Med hänsyn till vad utskottet i det föregående anfört är det sålunda angeläget, att ställning snarast möjligt toges till en ekonomisk och tidsmässig plan för örlogsvarvets utflyttning och att utredning verkställes rörande den framtida användningen av genom utflyttningen frilagda områden, byggnader och anläggningar. I överensstämmelse med de i ämnet väckta motionerna vill utskottet alltså föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder i av utskottet sålunda angivna avseenden.

Mot den under förevarande punkt föreslagna medelsanvisningen har utskottet icke något att erinra.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Flyttning av Stockholms örlogsbas* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor;

b) med bifall till motionerna I: 174 och II: 337 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t för 1957 års riksdag framlägger en definitiv plan för Stockholms örlogsvarvs utflyttning till Muskö, innefattande med planen förenade konsekvenser i kostnadshänseende.

32:o) **Anläggningar för robotvapen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 41 och 42) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

De anläggningar, varom här är fråga, utgöres av batterier och förråd för marinens robotvapen samt förråd för flygvapnets robotvapen. I medelsäskandena för nästa budgetår anmäler fortifikationsförvaltningen att det totala medelsbehovet för här ifrågavarande objekt för närvarande uppskattas till omkring 50 000 000 kronor för marinens del och till cirka 22 000 000 kronor för flygvapnets del. För nästa budgetår hemställer ämbetsverket att 4 000 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka, att högre belopp än 1 000 000 kronor anvisas för detta ändamål för nästa budgetår.

Utskottet anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

33:o) **Övriga befästningsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 37, s. 42) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 250 000 kronor.

Å riksstaten för innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till i runt tal 25 000 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att försvarets begränsade byggnadskvot ej lämnar möjlighet att tillgodose dessa byggnadsbehov annat än i mycket obetydlig omfattning. För att möjliggöra att de mest angelägna arbetena skall kunna komma till stånd föreslår departementschefen att under förevarande anslagsrubrik anvisas 2 250 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 250 000 kronor. Det bör enligt departementschefen ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om anslagsmedlens fördelning.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag och vad departementschefen i samband därmed anfört med avseende å anslagsmedlens fördelning har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 250 000 kronor.

Försvarets fabriksfond

34:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39, s. 43) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 000 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer att 3 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Härav avses 2 000 000 kronor för ersättningsanskaffning m. m. av maskiner och 1 400 000 kronor för sådana särskilda nyanskaffningar, som föranletts av tillkomsten av nya produktionsenheter m. m.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

35:o) **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 43), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

36:o) **Diverse byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41, s. 43 och 44) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

1951—1955 års riksdagar har för detta ändamål anvisat sammanlagt 4 270 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 000 000 kronor.

Fabriksstyrelsen beräknar medelsbehovet under förevarande anslag till i runt tal 5 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 900 000 kronor, vilka medel böra användas för den fortsatta utbyggnaden av ammunitionereservfabriken.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Uppskjutna frågor

37:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 9: Vissa markförvärv för armén,

punkten 16: Vissa markförvärv för marinen,

punkten 23: Vissa markförvärv för flygvapnet samt

punkten 38: Vissa markförvärv för befästningar;

vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 2 mars 1956

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Leander, Näsgård, Gillström, Boman, Hesselbom, Sundelin, Birger Andersson, Thun, Elfving, Nils Theodor Larsson, fröken Ranmark, herrar Söderberg, Aastrup och Svärd; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Ståhl, Åkerström, Rubbestad, Petterson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Staxäng, Nihlfors, Karlsson i Olofström, Hjalmarson, Blidfors, Hansson i Önnarp och Helén.